

PECES D'UN DIPLOMATARI

Cantin papers
i mentin barbes

Dita popular

Cosas veredes...

NOTA

Les meves relacions internacionals, científiques i culturals, feren que, durant la guerra, a prec d'amics forans, hagués d'informar respecte dels esdeveniments, cosa que jo feu, naturalment, independentment de la mentidera propaganda oficial.

Els documents que segueixen, són part d'aquelles informacions, escrites en llengües diverses i que ara dono traduïdes al català, tan literalment com he pogut, si bé deixant-hi una mica de regust dels originals.

P.

PECES D'UN DIPLOMATARI

El document adjunt no és pas meu, però, ja que sóc el seu introductor, desitjo que em permeteu algunes remarques, amb el ben entès que jo no he estat mai polític. He esmerçat la meua vida — 65 anys — en ciències físiques i exactes, ajudant l'avenç intel·lectual de la meua terra, Catalunya. És per aquesta raó, que tinc algunes connexions internacionals.

REMARQUES

ESPANYA : L'ESTAT.

El document ¹ que acompanyo, revela l'error fonamental de l'Espanya constitucional.

El *fet natural* en la Península, és que hi ha molts pobles amb una mentalitat, un sentiment i una psicologia diferents, mentre que el *fet polític* ho ignora i lliura l'Estat a un d'ells en perjudici de tots els altres ; d'això, en pervé violència, parasitisme i un divorci moral que capgira la vida pública normal. Per tal de mantenir-la es recorre a la coerció — força física — però, com que alguns d'aquells pobles pensen i viuen més en acordança amb la tendència general de la civilització, llur força moral va creixent mentre que l'Estat s'afebleix, ço que dóna lloc a la qüestió catalana, Euzcadi, Galícia, etc.

Quan l'avenença de San Sebastián, que portà a la caiguda de la monarquia, els delegats catalans tractaren la proposta d'una federació espanyola, però després es passà per alt aquella entesa amb Catalunya i la retallaren tant com pogueren, mentre es donà als socialistes molt més del convingut, sens perjudici que ells mateixos es prenguessin la resta i es així com la República Espanyola també nasqué unilateral, tal com Espanya ha estat sempre,

¹ Es refereix a un document, que em feren a mans, vingut de Barcelona, per tal que jo el trametés a les directives d'una Potència europea. P.

GUAITANT ENRERA

EL GOVERN.

La vinguda de la República fou saludada amb joia i escassament cap institució novella no pot esperar un acolliment més prometedor, malgrat que a Espanya la República no pugui prosperar perquè — exceptuant Catalunya — a Espanya no hi ha republicans. El veritable espanyol, o bé és amo, o bé servent, però no pot ésser mai un company, ni liberal, ni demòcrata.

Un cop en el poder, els republicans espanyols es posaren a fer la República llur i per a ells solament. Agreujant expressament els sistemes majoritaris, tancaren la porta als partits d'oposició, burlant-se del liberalisme i de la democràcia, exactament tal com ho havia fet Primo de Rivera i, pensant principalment en els Jesuïtes, proclamaren constitucionalment el prendre la propietat sense compensació, una pràctica que les masses han estès *ad libitum*.

Essent així barrada, de fet, la via legal, es recorregué a la clàssica panacea espanyola del *pronunciamento* i l'exèrcit es migpartí.

A les dues bandes es conspirava i se'n seguí una cursa de crims; fou assassinat Calvo Sotelo i esclatà la insurrecció de l'exèrcit, merament amb intent d'un « cop d'Estat », però havent fallat Madrid i Barcelona, en resultà una guerra civil. Les drete, amb l'Església i tots els desposseïts, s'aplegaren amb els insurrectes.

El Govern es lliurà follament als socialistes (Largo Caballero), que feia temps cridàven més que ell, i l'extrema esquerra va armar les masses. El poder anà a mans dels bàrbars meridionals i aquests desfermaren la bèstia humana.

La cupiditat internacional sostingué ambdós costats.

CATALUNYA : EL POBLE.

Catalunya és un exemple entre molts, de la imminent tragèdia d'Europa.

La major part dels Estats nasqueren del « dret divinal » dels reis, els quals, mitjançant conquestes, casaments, l'ajuda de l'Església, de la diplomàcia i, amb dret o sense, lligaren països, fent-ne els actuals Estats.

Quan vingueren les idees liberals i democràtiques, ensenyant que el poder pervé del Poble, molts països de seguida s'adonaren, no solament que

PECES D'UN DIPLOMATARI

ells no tenien gens de part en la creació dels Estats dintre dels quals s'esqueien, sinó que, àdhuc llur Estat, els era sistemàticament contrari.

Catalunya és un d'aquests Pobles. Com que les noves idees s'acordaven amb la seva manera liberal i democràtica, una forta renaixença la portà al primer rengle i féu sentir i entrar en compte la seva personalitat : és ella la que omple la major part del pressupost espanyol.

L'Estat espanyol, seguint la seva equació dogmàtica govern = domini, odia tals renaixements, els sotja amb molta cura i s'afanya a aixafar-los de qualsevol manera, repetint les errades i els abusos colonials, que crearen el separatisme com un genuí producte espanyol. La història té la paraula.

A Catalunya, una de les tàctiques menys fressoses i més traïdores, és la d'afavorir la immigració, i donar als forasters tota mena de preferència legal, burocràtica, educacional, obrera o eclesiàstica. Ara bé ; els catalans són individualistes, mentre que els forasters són gregaris i així, quan el sindicalisme s'estengué, fàcilment caigué en mans dels darrers, esdevenint una invasió que amb ingratitud fa la contra al Poble que l'allotja i la nodreix. Els polítics mercadejaven amb això i el resultat final és un Govern de Catalunya fictici, tan estrany a l'esperit de Catalunya, com Catalunya ho és a la resta d'Espanya.

L'EXÈRCIT.

Al començament, la nova República féu una cosa realment bona, com era posar l'Exèrcit en el seu veritable lloc, ço que escandalitzava la tradició militar espanyola. Però, la inspiració d'Azaña era més passional que doctrinal i per això anà massa lluny : el ressentiment cresqué i reproduí les passades *Juntas de Defensa*, una pretesa germandat militar, però, de fet, un poder amagat que treballava a l'ombra. Car, l'Exèrcit espanyol està avesat a fer i a despatxar governs, a enlairar i a depositar reis, perquè els soldats espanyols es consideren una mena de casta part damunt de tot, inclús la llei : « l'Estat són ells ».

Diferentment, quan els radicals vingueren al Poder, amb Lerroux com a President del Consell, ell féu revenir les males tradicions amb la idea de tenir l'Exèrcit de la seva banda i el mateix féu Gil Robles, quan era Ministre de la Guerra i les dretes començaren a pensar en un « cop d'Estat », per causa de l'exasperadora conducta dictatorial del Front Esquerrà.

GUAITANT ENRERA

L'assassinat d'un oficial de policia, provocà com a represàlies l'assassinat de Calvo Sotelo, i això posà l'Exèrcit insurrecte en acció, abans d'hora, segons l'experiència provà poc després.

L'ESGLÉSIA.

L'Església espanyola és un instrument polític secular de la monarquia, que portà la inquisició per amor de la unitat espiritual, una conveniència pràctica per als governants. La religió s'imposà per força, esdevingué generalment una submissió, un costum, una superstició o un fanatisme, tot menys un estat de consciència.

Aquest pecat original, amb els seus privilegis diluint-se fàcilment en un profitisme moral i material, malmeté l'Església i, en conjunt, féu que es comportés més com constantiniana que com cristiana. Cal tenir en compte aquesta constatació quan s'estudien els abominables crims i la destrucció que l'Església espanyola ha sofert més d'un cop.

Adhuc en la posta de la dictadura de Primo de Rivera, quan tothom ja veia i sabia que la monarquia estava llesta, el Nunci Mgr. Tedeschini es féu veure a Catalunya amb una ultratjant informació política, que donà peu a que vinguessin de Roma ordres públiques i secretes que, trepitjant la Doctrina, deixaven virtualment la consciència catalana fora de l'Església, donant al Cèsar minvant ço que pertany a Déu.

PERSPECTIVES.

El crit de guerra dels partidaris de Franco, és la divisa carlina, canviada per « Déu, Espanya, Franco ».

En algun lloc, ell explicà la seva pretensió de reconstruir l'Espanya dels Reis Catòlics, justament la mateixa cosa que ara s'està enrunant en sang i matances i destrucció a l'engròs. Un eixerit amic meu, ho diu així : « Franco vol substituir el crim per la tortura, la mort per l'agonia ».

La Restauració de la monarquia és un altre dels propòsits, però aquí ja s'hi ha ficat un problema d'allò més difícil.

N'hi ha que pensen en el fill d'Alfonso, que ara serveix de *midshipman*

PECES D'UN DIPLOMATARI

en la Marina Anglesa, i es refien de què així la futura monarquia respiraria l'esperit anglès i vivificaria la decaiguda institució.

D'altres, els més forts dels partidaris de Franco, han triat un Borbon-Parma, proposat pels carlins, apuntalat per l'Església i la Itàlia, que així assegurarien llur tutoria damunt de Franco.

EL FINAL.

Evidentment, l'actual govern espanyol no pot durar i una reacció militar com la de Franco no és cap remei, sinó una recaiguda predient nous col·lapses.

Deixar la guerra a Espanya mateixa com una qüestió interior seria la vera doctrina si l'actual enverinament no hagués estat portat per la intromissió estrangera : russa, alemanya i italiana.

Rússia ha fet d'Espanya una propaganda de primera i un atac de flanc contra l'Europa occidental.

Alemanya patrocina Franco per amor d'avantatges econòmics i de penetració.

Itàlia tutoreja Franco per tal de tenir les illes i costes mediterrànies a disposició de la Marina Italiana.

Potser fóra indiscret d'afegir que Franco es permeté un perillós flirteig amb el « Frente Popular » de Madrid.

Després de tot això, la « no-intervenció » fa l'efecte d'una incongruència tardana i, moralment, apar cruel, perquè les nacions com Rússia, Alemanya i Itàlia, que són culpables de la guerra d'Espanya, s'avenen a estar-se guaitant llur víctima.

A més d'això, cal no oblidar que d'ençà de la Gran Guerra, la fe púnica ha arrelat a Europa i podria fer nàixer jocs de mala llei amb una pitjor topada final. *Audaces fortuna juvat* i el terrible cas de l'Ethiopia solament és d'ahir.

Març del 1937.

REFERENT A ESPANYA

La «no-intervenció» essent el començament de la intervenció, ha d'esbrinar a fons les causes internes.

Tots els propòsits d'intervenció, tal com s'han donat a conèixer, mostren que molts dels motius interns de la tragèdia espanyola són ignorats o erradament considerats i, sense resoldre, tan bé com sia possible, les causes determinants, no es trobarà cap solució duradora: de l'anarquia caurem dintre del feixisme, per a retornar a l'anarquia i així successivament, amb tots els perills externs que ara ja patim.

L'actual Govern espanyol és hereu i amo de la unilateral República Espanyola que, d'ençà de la seva naixença, no s'avingué amb l'esperit general del poble espanyol, tristement decebut en les seves aspiracions després de la dictadura monàrquica.

La decepció produí enemistat i, en sentir-ho, el Govern republicà mirà d'aguantar-se ell mateix i la seva pròpia República, no pas mitjançant un penediment, sinó apressant-se cap a una dictadura d'extrema esquerra, fàcilment descompassada per l'anarquia latent que la fallença de la seva autoritat havia creat i nodrit amb impunitat.

Un tal Govern, no pot, ni ha de durar; no pas per amor de cap idea política, sinó per estricte raó i dignitat humanes; cal escombrar-lo de totes passades, amb tots els seus partidaris que prosperen amb el robatori i el crim.

Qui és que ha de fer-ho?

A jutjar per certa premsa estrangera, molts dels forans, esgarriats per noms i aparences, de seguida respondrien: Franco.

Especialment els esperits conservadors, deurien anar amb molt de compte i no oblidar quants de falangistes són els anteriors *rojos* CNT., emblanquinats i passats a l'altra banda, després d'haver afusellat llurs capitosts: Franco és socialisme d'Estat, assentat sobre baionetes.

Això, em suggereix d'altres prevencions.

La reacció pretesa per Franco era necessària i inevitable, però, per tal d'ésser profitosa, havia d'haver estat iniciada i menada per un civil amb l'exèrcit i el poble al seu darrera, i no pas per la clàssica malura espanyola d'un soldat que, en el passat, es digué: Gl. Pavia, Martínez Campos, Gl. Primo

PECES D'UN DIPLOMATARI

de Rivera i ara Gl. Franco; amb fraternitat alemanya, orgull espanyol i enamorament italià.

Deixada a si mateix, les tradicions de l'exèrcit espanyol fatalment malmetran les seves dites i fetes, com està succeint actualment — Gl. Queipo de Llano — perquè a Espanya, l'exèrcit ha estat instrument d'oligarquies ventureres per tal de subjectar el poble damunt del qual vivien i d'ací la seva inclinació conqueridora i la devoció envers el feixisme.

Actualment, Espanya està torbant l'Europa, però encara n'hi hauria molt més en reserva per a un proper esdevenidor, si es realitzés l'Espanya franquista tal com ell la proclama i els seus partidaris estan actualment propagant, perquè la posició de Franco és completament errada de cara a les infirmitats més sensibles i perilloses de l'Estat Espanyol.

Franco comença per confirmar el dogma secular de la unitat espanyola del qual la natura es riu, perquè ni l'absolutisme reial, ni l'assimilació política eclesiàstica, no han pogut imposar mai semblant comoditat governativa, mentre que, al contrari, amb tal pretensió, han malgastat tot l'imperi colonial espanyol.

La unitat espanyola sempre ha significat un *spoliarium* de les llibertats i els profits d'altres pobles, en el nostre cas, principalment aquells com Euzcadi (els Bascos) i Catalunya que, essent més avançats i tenint una mentalitat i una psicologia diferents de les de la veritable Espanya (Castilla), fa temps que estan bregant per a l'autonomia.

Quan Franco proclama externament *España una*, interiorment ell vol dir: Euzcadi, Catalonia, etc. *abajo* !¹

Ço que ara veiem en el Nord n'és una prova.

Els Nacionalistes Bascos — els patriotes — són catòlics tot d'una peça i, no obstant, han arribat a una entesa circumstancial amb els *rojos* i lluiten a llur costat, perquè saben que Franco i els seus partidaris volen fer *tabula rasa* de l'esperit i el cos bascos.

Els « blancs » ho han dit a plena veu i llurs diaris ho estan publicant diàriament amb l'assentiment de la censura militar. De conformitat amb això, Franco ha posat a Donostia (San Sebastián) un foraster per President, un

¹ El Gl. Franco és l'exponent i executor d'aquest separatisme peninsular que els governs centrals sempre han formulat, propagat i conreat, per amor de llur pròpia hegemonia i usdefruit.

GUAITANT ENRERA

soldat retirat que fou secretari de Primo de Rivera ; les seves tropes també han afusellat capellans i frares pel crim d'ésser cristians fidels a llur pròpia terra i al poble ; i la destrucció de Guernica i el seu llenguatge respecte de l'evacuació de Bilbao, donen una visió clara de l'Espanya incorregible de Franco.

A Euzcadi, Franco no combat pas pròpiament el comunisme, sinó, encegat d'espanyolisme, ho fa molt més apassionadament contra el noble esperit tradicional del Poble Basc.

Aquells qui coneixen la forta consciència nacional de la nostra liberal i democràtica Catalunya, amb la seva independència i les seves realitzacions culturals, fàcilment poden endevinar l'enorme sentiment anti-Franco produït per aquells fets, intensificat per les folles assercions dels « blancs » que : « de Catalunya solament n'ha de quedar la terra, però la resta tant se val ! » ; que *el castellano* és el sol llenguatge espanyol i l'únic que s'ha de parlar a Espanya », etc. El separatisme és un producte genuïnament espanyol, tal com és escrit *en ambos hemisferios*.

Franco podia haver estat un liberador, però lluita per ésser un conqueridor : pur atavisme espanyol. D'aquesta manera, ell tampoc no és cap solució.

That is the question.

Les més grans dificultats en qualsevol solució o mediació efectiva i duradora, quan vingui i àdhuc podria venir « per força », seran :

- a) el secular absolutisme espanyol ;
- b) una Església medieval monopolitzant la religió ;
- c) els fets actuals : les Espanyes realment *diferencials* que ara estan lluitant (Euzcadi, Catalònia, València).
- d) el sentiment modern i l'estat de consciència, que porten una centúria de davantera a la veritable Espanya — la de Franco — que pretén l'hegemonia.

Respecte d'aqueixes qüestions vitals, els Anglesos poden, per tant, donar consells de pes i molt convincents, mostrant llur assenyat camí, des de l'administració colonial, passant pels *Dominions*, fins a l'actual *Commonwealth* : ensenyant a qualsevol que sia, que l'autonomia no és pas una delegació material administrativa a base de comissió, com sempre han pretès els polítics espanyols, sinó insistint que, per damunt de tot, l'autonomia pertany a les necessitats morals i espirituals dels pobles interessats, perquè els pobles també

PECES D'UN DIPLOMATARI

tenen llur pròpia ànima, les necessitats de la qual s'han de preservar curosament si la humanitat ha d'arribar a ésser quelcom més que un magatzem de sexes per a la producció d'autòmats, que certs països retolen « ciutadans », malgrat no sien sinó mers homes evanescents.

Maig del 1937.

REFERENT A ESPANYA

Els actuals esdeveniments d'Espanya ofereixen una avinentesa per a assajar de resoldre el problema fonamental de l'Espanya constitucional. Ja es perdé una oportunitat semblant quan la caiguda de la Monarquia i es va deixar passar igualment quan nasqué la República. Actualment, Espanya no és capaç, ni sembla tenir ganes, de resoldre aquesta qüestió, però el fet real és ben diferent.

És incapaç, perquè el problema, ni és seu, ni en les seves mans : portat i nodrit des de fora, la solució és a fora.

Sembla no voler-ho, perquè els polítics espanyols sempre provenen o bé de soldats sublevats o bé de la burocràcia — Azaña — o bé del professorat — socialistes — d'on resulta aquell sentit propi de la política espanyola : un manat d'accions oficials, lligat amb parasitisme i embolicat en noms ressonants ; és clar, els tenedors s'hi aferren.

Sota qualsevol tapadora, aquests fets romanen els mateixos.

Rojos — Govern de València — són conductors polítics a servei d'una invasió forastera, disfressada d'una Constitució que després ha estat exhibida trepitjant-la.

Blancs — Franco, super-espanyols — són el més característic del distintiu espanyol : una insurrecció militar comerciant amb una invasió estrangera disfressada de voluntaris.

El resultat sempre és el mateix ; no pas Govern, ni dret, ni justícia, sinó dominació. Tal fou el pecat capital de la Monarquia caiguda i ho és de la República que està caient i de l'antinatural *mons parturiens* de la *España eterna* de Franco.

En aqueixes circumstàncies, és debades parlar de deixar la qüestió a a la mateixa Espanya. El « deixar la qüestió a ella mateixa » és una assumpció tan mítica i sarcàstica com la « no-intervenció » de les Potències que — exceptuant Anglaterra — tenen les mans ficades a la barreja. L'Espanya que les tals Potències invoquen no existeix pas, a menys que elles vulguin significar llurs desigs i conveniències.

Però, si en la Península no hi ha una « entitat » política espanyola real, hi ha al contrari *moltes* « entitats » naturals i morals, secularment ofegades per la violència i donant sempre neguit per culpa d'això mateix. Si la civilit-

PECES D'UN DIPLOMATARI

zació té una significança, no solament la justícia, sinó àdhuc el sentit comú i raons pràctiques, han de posar en acció aquelles « entitats » i fer-los costat. Ara es té a mà una nova oportunitat i ja que l'Espanya de Franco — medieval — pren l'usual camí errat espanyol, algú d'altri l'hauria de redreçar.

M'adono perfectament que estic pledejant la llei moral i el dret natural, monedes antiquades en les actuals transaccions internacionals, però la història ens ensenya que la tal llei sempre es manté ferma perquè és transcendent i la humanitat s'hi basa, malgrat els seus transgressors.

I preneu esment que el Gl. Franco representa i està imposant la vella Espanya enemiga de l'Anglaterra i odiant la llibertat de les entitats naturals i morals (Catalunya, Euzcadi, etc.), que són tractades arbitràriament com meres colònies per al profit d'una hegemonia (Castilla) injusta, incapaç i anacrònica.

Aquest és el veritable pecat original espanyol, que ha d'ésser batejat en aigües noves.

Hi ha molta gent que no s'acordaria pas que Espanya pot i ha de romandre un sol Estat polític com aquests darrers temps, perquè la major part dels Estats són embolics històrics generalment bastits amb les conquestes, els casaments reials, les participacions de l'Església i així per l'estil; en una paraula, no són pas cap apologia del costat més lluminós i noble de la natura humana.

Jo crec que, avui dia, en l'actual fase de consciència personal i de civilització empassagadora, aquesta noció crua de l'Estat que passa l'home per alt i l'aixafa, està minvant per la seva pròpia culpa i abús — socialisme d'Estat — i ha de prendre el seu lloc una concepció més natural, humana i moral. Ací ens trobem amb la doctrina del President Wilson que roman enlaira, esperant l'apòstol que la posi en pràctica contra el neo-feudalisme dels actuals Estats dictatorials. No hi ha dubte que, d'aquesta manera, molt del present malestar, social i internacional, seria molt simplificat, si és que no desaparegués enterament.

Però, àdhuc suposant que, de moment, Espanya ha de romandre una convenció política, no hi ha cap altre solució, veritable i estable, que la de convertir-la en una *Confederació d'Estats* — Suïssa, Estats Units — basada en aquelles « entitats » de què hem parlat i *garantint-los lliure joc*. Això és molt diferent del somni de Franco, però és l'únic camí per a intentar l'harmonia en la discordança i portar l'amor en el divorci dels molts pobles peninsulars, tan diferents de mentalitat, costums, sentiment, llenguatge i grau de civilit-

GUAITANT ENRERA

zació: és senzillament substituir el domini i el parasitisme per un govern racional.

Això sembla una mera qüestió interior, quan de fet és la determinant del malestar crònic espanyol amb les seves perilloses complicacions exteriors.

És l'enemistat personal del Rei Alfonso envers l'esperit autonòmic i la forta renaixença de Catalunya, la que portà l'acostament oficial espanyol — no pas el popular — vers la Itàlia, amb la dictadura de Primo de Rivera i la caiguda de la Monarquia, mostrant el camí i alligant l'actual reacció dels partits de dreta que fan oposició a la Dictadura republicana d'esquerra, que s'apuntala en la Rússia i ha estat la seva joguina.

De passada, cal recordar també com França ha «escat» sovint la qüestió catalana — pro o contra — per arrencar avantatges als governs de Madrid.

La mateixa Itàlia pren molt esment de la dificultat catalana i jo sé de feixistes molt enlairats que estan estudiant la manera de capejar-la.

Més curts de vista i apassionats, els falangistes de Franco han considerat i proposat seriosament, una transmigració de la població catalana i la seva substitució per les multituds «purament espanyoles» de la *meseta castellana*.

Aquesta absurditat se relaciona amb les altures, perquè, després de la caiguda de Bilbao, el Gl. Franco féu un discurs motejant de «separatistes» i actualment castigant — una errada vulgar i mal intencionada — els patriotes Bascs que estan lluitant dreturerament per a llur Poble i llur llibertat àdhuc per damunt de l'Església i sostinguts pels seus capellans. Així parlant, el Gl. Franco deixà anar una vegada més la *phobia* espanyola que, acoblada amb la cobejança d'Alemanya per als districtes miners, és responsable del crim de Guernica i de la campanya del Nord.

Amb el mateix engegament passional, els Tribunals Militars de Franco semblen voler afusellar un catòlic representatiu, En Manuel Carrasco i Formiguera, pel crim d'ésser un membre del Parlament Català que visitava el Govern de Bilbao; ambdós fets perfectament legals, mentre que la condició insurrecta de Franco no ho és pas. Si succeeix aquesta enormitat, encara enfondirà més l'abisme moral, ja prou ample, que separa la Catalunya conscient de la illiberal Espanya de Franco.

A Euzcadi, els falangistes prengueren per endavant les cases, els cotxes i els diners que aquells patriotes tenien en els bancs i visqueren d'ells, festi-

PECES D'UN DIPLOMATARI

vant la unitat dogmàtica d'Espanya que, en el diari de l'oficial italià fet presoner a Guadalajara, ell fa constar: «aquells s'han venut tres vegades a Mussolini!»

És exactament el mateix que els *rojos* han fet a l'altra banda als «burgesos» en nom de la humanitat i amb discursos apresos del període de la Revolució Francesa, ensiamats segons el gust i el vocabulari russos.

Les narracions d'ambdós costats són una terrible competència de brutalitat i fanatisme.

Quan vingui la mediació — suposant que sia acceptada i doni resultat — els consellers han de tenir ben present que, ni la pretesa revolució social de la República, ni la insurrecció de Franco, porten cap solució a la tragèdia espanyola. Ambdós costats són una representació falsa, una coerció violent de les reals capacitats naturals i morals dels diferents pobles peninsulars.

Així com agrada als *rojos* destruir el cos i la matèria, plau als *blancos* trepitjar i negar la ment dels altres, ço que és el camí usual cap al domini. D'ençà del mateix començament, les dites i fetes de Franco el presenten compartint altre cop el fatal vell estatisme espanyol, que dues centúries d'història han condemnat: ell és contrari als drets i als desigs de les contrades peninsulars més vives i avançades. Això vol dir una nova tirania per a elles i, és clar, llur reacció inevitable, perquè els fets naturals són més permanents que les epidèmies polítiques.

Per tant, si els consellers no poden fer canviar aqueixa disposició, el darrer capítol de la present guerra solament serà el prefaci d'un nou altaibaix interior, amb el seu perillós reviscolament de temptacions exteriors.

Juliol del 1937.

A PROPÒSIT DE L'ESPANYA

És molt difícil a la Suïssa capir ben a fons la guerra espanyola, perquè la Suïssa ja fa temps que ha resolt els problemes que són el vici orgànic — constitucional — de l'Espanya i, a més d'això, a Suïssa, el Govern prové de tota una altra deu.

Perquè Espanya és un Estat bastit amb herències reials, amb fruits de conquestes, aportacions en casament, marxandatges diplomàtics, col·laboracions eclesiàstiques, etc. Aquest arreplec, mentalment i orgànicament heterogeni, era regit secularment per una monarquia hereditària, amb autoritat de pretès origen divinal i, per consegüent, fàcilment absolutista, per a la qual els pobles que ella posseïa o havia sotmès, només comptaven com peces de joc collades al sòl.

El temps i els excessos del sistema portaren l'empenta democràtica segons la qual l'autoritat no és més que una delegació del poble i, dintre d'aquesta tesi, l'Estat no podia fer altrament que esquerdar-se, moralment i políticament, quan les gents que el suportaven s'adonaren dels drets i els fets sobrevinguts fora d'ells, malgrat ells o contra d'ells. Fou una transició transcendent, que prengué modalitats intel·lectuals, sentimentals, econòmiques, etc.; un capgirament que encara no s'ha calmat i que fa tintinejar la societat en l'afollament d'una organització que, de moment, ella no arriba a suplir.

L'Espanya tradicional, hegemònica — *castellana* — incapaç d'adaptar-se als temps nous, s'acontentà de simular un liberalisme que amagava els interessos més o menys legítims del passat, bo i continuant-ne els mals usatges. Aquesta ficció no podia pas deturar les realitats constretes des de llarg temps i esclataren en la persona d'Alfonso XIII, rei transgressor, que enderrocà la monarquia.

La República prengué el seu lloc i mai cap república no havia pervinut a multituds tan mal preparades, indisciplinades, amb nocions cíviqes primàries, sense cap sentit republicà, que l'acolliren amb un entusiasme mític, infantivol, fanàtic, gràcies al qual el país s'estalvià tota llei de desordre. Aquesta bella entrada es malmeté ben aviat.

Els capitostos republicans, la major part buròcrates producte de l'escola castellana, dogmàtica, tancada, que només admet senyors i serfs, i no comprèn, ni accepta, un company — una democràcia — s'apoderaren de la

PECES D'UN DIPLOMATARI

República i, per tal d'usufructuar-la, s'afanyaren a vestir-la a llur pròpia manera, unilateral, amb una empremta tan autoritària i absolutista com la monarquia que ells acabaven de substituir; era una aparició de l'Espanya tradicional, embolcada en les mateixes errades.

Seguint el mal exemple dels reis perjurs del nostre temps i dels estats que deshonoren llur pròpia firma, els capitostos republicans començaren per voler tòrcer i ignorar els compromisos del Pacte de San Sebastián, que havia engendrat la República i on, a proposta dels representants de Catalunya, s'havia tractat la constitució federal de la República Ibèrica. Oblidant la doctrina democràtica, ells deixaren de banda i després entrebancaren, sectors d'opinió pública poderosos en qualitat i quantitat i sense els quals la República esdevenia bòrnia i coixa. Tan poc republicans com llurs masses, els capitostos, enmig de lirismes farcits de vocabulari estranger, no feien sinó continuar el secular axioma espanyol

Govern = dominació,

l'equació que ha liquidat tot l'imperi colonial de l'Espanya i que està anorreant el seu haver moral i material.

La impaciència revolucionària, simplista, cregué dominar amb decrets la inèrcia històrica, només que canviant-li el signe i girant-la cap al seu costat, sense adonar-se que, així, els que es deien republicans no feien més que continuar la imprevisió hereditària. D'aquesta manera, la justícia esdevingué un instrument de facció, els crims restaren impunes, la seguretat desaparegué i els torts que abans es feien d'amagat, ara s'ensenyaven amb un aire desvergonyit i es lloaven d'una manera revoltant.

Enganyant els uns i ferint els altres, la reacció no podia pas trigar. Els que havien estat decebuts en llurs refiances demagògiques, se n'anaren cap a l'extrema esquerra, somniant una nova revolució; mentre que les víctimes del Govern s'arregleraven a l'extrema dreta, pensant en la contrarevolució; però, tots ells tenien una mateixa convergència: la violència.

Com que mancaven republicans, la situació esdevenia inestable i cada vegada més tivant; qualsevol incident la podia trencar: aquest fou el crim com a funció d'Estat.

Havent estat assassinat un oficial de policia, se'n seguí com represàlies la mort de Calvo Sotelo, ex-ministre de la dictadura alfonsina i cap aparent de la contrarevolució. La insurrecció de part de l'Exèrcit li féu seguici i la República hi respongué armant les masses.

GUAITANT ENRERA

Com succeix sovint en tals casos, els esdeveniments s'havien precipitat, puix que cap de les dues parts encara no estava a punt i, havent fallat el moviment a Madrid i a Barcelona, centres vitals, ço que només havia d'ésser un cop d'Estat, degenerà en una guerra civil amb perilloses connexions exteriors i que, amb noms diversos, desfermà la bèstia humana d'ambdós costats.

En aquest quadre hi ha factors que mereixen tractament a part: l'Església, l'Exèrcit i Catalunya.

Fa centúries que l'Església espanyola — comprenent-hi les Congregacions que frueixen d'una situació doblement privilegiada — és una institució política afectada i lligada a la monarquia, mitjançant concessions mutuels.

Certament, que no hi manquen pas admirables excepcions, però, en conjunt i sobretot a les altures de la jerarquia, és un organisme públic que monopolitza la religió, amb tots els perills inherents als monopolis i llurs temptacions, que atrauen els marxants del Temple, entre els quals hi ha «directors espirituals» que floregen la gent rica.

Així, la religió no és més que una imposició, una temença, un costum, de vegades un avantatge, sovint un fanatisme, rarament un estat de consciència. Ara bé; dintre d'aquest enterboliment, l'Església, amb les seves temporalitats, passa sovint davant de la religió i aleshores el pes d'aquell feix material fa encorbar l'Església cap en terra i la Doctrina cristiana en pateix molt.

La Carta Collectiva de l'Episcopat Espanyol adherint-se a la rebel·lió Franco és una proclamació i un exemple sorprenents d'aquest deplorable falliment.

Perquè el catolicisme espanyol sempre ressent l'esperit inquisitorial d'on pervé i aquesta ascendència li ha fet cometre l'error enorme de proclamar la guerra santa en la crisi actual. El mateix Papa té treballs per a retenir-la en aquest atavisme i l'Espanya del Gl. Franco ja ens exhibeix cardenals, arquebisbes i bisbes, revestits d'oficiari, fent la salutació feixista entremig dels militars: és ben bé l'Església constantiniana.

Moltes vegades, el caient estatista de l'Església espanyola pot més que la seva espiritualitat i aleshores ella s'avé de grat a servir de reforç d'ocupació en les contrades que difereixen de la mentalitat espanyola i, per consegüent, s'hi resisteixen.

PECES D'UN DIPLOMATARI

Per això, durant la dictadura alfonsina, el Nunci Mgr. Tedeschini féu una pseudo-enquesta a Catalunya, de la qual se'n tregueren resultats ultratjants, puix que ella donà al Cèsar, ço que era de Déu, i el poble català es trobà, moralment i de fet, foragitat de les seves pròpies esglésies, car foren lliurades als forasters. En canvi, en aquest moment, encara tenim a Catalunya més de dos mil capellans catalans, que continuen heroicament llur ministeri cristià i que no han volgut passar a l'Espanya dita *blanca*.

En el País Basc, hi ha capellans que són exiliats per llurs bisbes sense altra raó, ni procés, que la sola demanda dels militars. D'altra banda, en aquella contrada són les tropes del Gl. Franco les que han afusellat capellans i monjos bascs, que eren romasos fidels a llur terra i a la seva Doctrina.

Evidentment, aquestes deplorables errors cròniques no justifiquen pas el salvatgisme i els crims que l'Església espanyola acaba de patir, però proven que hi ha causes pregones, altres que el diable i la francmaçoneria, tan còmodament usades en els raonaments catòlics espanyols. Per culpa d'això, de manca d'un *mea culpa* expiatori, l'Església espanyola reprèn d'allò més amb Franco, en promiscuïtat de *do ut des* i *do ut facies*. Ella prepara la nova foguera.

Aquesta síntesi no és pas una crítica, sinó més aviat la lamentació d'un cristià ja envellit, la consciència del qual no sap transigir amb la tradició de l'Església constantiniana espanyola... *sed magis amica veritas*.

En la història d'Espanya, l'exèrcit escriu sovint el mot *pronunciamiento*, o sia, insurrecció, perquè ell hi constitueix una mena d'autocràcia consentida per un Estat feble i convencional. Amb la petja dels antics conqueridors, ell és molt gelós del seu manteniment.

Aquest esperit de cos, o millor dit, de casta, pren també la modalitat secreta de les *Juntas de Defensa* — comitès de defensa, una mena de sindicalisme militar — que sovint imposen llur voluntat als governs i els fan caure. Per un d'aquells escamotatges, que no són pas rars en l'Espanya política, volent legalitzar aquesta illegalitat, a un cert moment el mateix rei Alfonso XIII, aparegué oficialment com essent el president visible d'aquestes *Juntas* invisibles.

Al començament, la República féu la bona obra de posar els militars a llur propi lloc, però no es deturà pas a això, car, després, el President del Consell, Sr. Azàña, es posà a provocar-los, tant més quan certs generals enyoraven els antics costums i no es resignaven a llur inanició política.

GUAITANT ENRERA

Diferentment, quan el Sr. Lerroux, vell republicà demagògic, assolí el poder, tornà a honorar els antics caients en avinença amb el seu Ministre de la Guerra, Sr. Gil Robles, cap de les dretes, ambdós preparant la contra-revolució. D'aleshores ençà, l'exèrcit es partí en dues benvolences, amb les conseqüències que ara estem tocant.

Cal no oblidar que, quan la República atorgà a Catalunya una, dita autonomia — que no és més que una delegació de poders — el Gl. Sanjurjo, cap de l'exèrcit d'Andalucía, es revoltà, sense reeixir, en nom de l'Espanya tradicional — la llur — i hagué d'envolar-se a Portugal. No tingué pas més sort quan en tornava en avió, per a posar-se al front de la guerra civil, car morí en el seu aparell ablamat.

El Gl. Franco prengué el seu lloc i és el seu successor, d'esperit i de cos.

És el pecat original del moviment, una insurrecció més, que el condemna. Lenine, Mussolini, Hitler, no eren pas militars sediciosos : es tractava de civils emportant-se un poble.

Altrament, sota l'incident i el « *camouflage* » d'una guerra contra el bolxevisme, en el fons persisteix el fet secular del centre parasitari lluitant sota bells mots, contra el Nord, liberal i treballador.

Si el problema d'Espanya és mal conegut, ho és molt pitjor el de Catalunya, constantment falsejat amb tots els mitjans de què disposa l'Estat espanyol. No obstant això, el seu enunciat és ben senzill : havent perdut el seu imperi colonial, l'Espanya l'ha substituït per la Catalunya, d'on ella treu la major part del seu pressupost, sense atorgar-li compensacions morals, ni materials, de cap mena; ni tan solament el respecte degut a l'ànima del poble català, que té un altre esperit, un altre temperament, una altra llengua i una tota altra provinença que la resta d'Espanya.

Antigua potència mediterrània i poble independent, amb un reialme que, passant per la França, la Itàlia i la Grècia, portà la seva expansió fins a l'Orient i l'interior de l'Àfrica, la Catalunya veié la seva existència discutida, perquè un dels seus reis no tingué successió i aleshores el rei de Castella, que estava a l'aguait, avingut amb un dels Papes — era durant el cisma d'Occident — trobà la manera de desviar la corona de Catalunya a favor d'ell, deixant de banda el veritable heu català el qual, segons la solució clàssica, fou empresonat i morí en exili.

PECES D'UN DIPLOMATARI

Els Catalans, poble liberal i democràtic, eren governats per una mena de República hereditària, justament l'oposat de ço que representava el rei estranger que els sobrevenia. És el començament de la lluita secular, que encara dura, entre els dos esperits: el català, independent, i el castellà, dominador.

Castella, havent-se apoderat de l'Estat, n'usa i abusa contra Catalunya per tal d'imposar-li la seva hegemonia, però sense arribar, ni a assimilar-la, ni a dominar-la, d'on un divorci que l'Espanya oficial té gran cura de presentar com « separatisme » i que no és més que el fet natural, moral, lògic, agreujat per la injustícia espanyola tradicional.

País molt industrial, la Catalunya ha tingut necessitat de la immigració i, per raons polítiques, l'Estat sempre ha afavorit aquesta invasió per tal d'entrebancar i pervertir l'esperit català. Aquestes masses d'immigrants havien trobat a Catalunya un benestar que ells desconeixien i, plenes d'ingratitude, són elles les que han comès la major part del pillatge i dels crims.

Com tants altres països, la Catalunya, sobretot d'ençà del 1848, esplaia una renaixença en tots els ordres, repregué la seva personalitat nacional on empassegà la dictadura d'Alfonso XIII, i que la República es veié forçada a acceptar, retallant-la tant com pogué.

És contra aquesta Catalunya espiritual — que no té res a veure, ni amb la revolució, ni amb la guerra, de la qual encara és víctima — que el Gl. Sanjurjo ja es revoltà i ara és el seu substitut, el Gl. Franco, que també s'ha redreçat contra ella, proclamant l'Espanya del XVIè. segle, o sia, la mateixa que acaba de naufragar en el crim, el foc i la sang.

En el vocabulari estatista espanyol, el mot « unitat » sempre ha significat, no pas l'avinença de les parts en un tot, sinó la sotmissió de les parts a una altra sola part que se'n dona tots els privilegis, se'n pren tota llei de parasitismes i que hi exerceix la tirania del nombre. Segons la paraula i els fets fins avui, l'Espanya eterna de Franco, és l'Espanya *incorregible* de la història.

Com tots els problemes mal plantejats, la tragèdia espanyola no té pas així una solució veritable, real i positiva.

La República és morta de naixença, perquè no és més que una dictadura d'extrema esquerra en un país mancat de republicans i on el sectarisme és sobirà, a la dreta i a l'esquerra.

La reacció Franco porta el pecat original d'ésser una insurrecció militar més — aquest classicisme espanyol — i d'haver comès, de bell començament,

GUAITANT ENRERA

l'errada de posició de pronunciar-se contra l'Espanya del Nord, la més rica, la més activa, la més avançada, la més europea ; errada que l'ha agreujat considerablement pels fets — crims — durant la guerra.

Per tant, Franco no resol pas la qüestió interior fonamental : calia un liberador i Franco només obra que com un conqueridor, una recaiguda en l'antiga malaltia.

Sota el punt de vista exterior, Franco representa l'Espanya secularment enemiga de l'Anglaterra i de la França. No obstant, l'Anglaterra és Gibraltar, l'entrada del Mediterrani, i la França és el somni del túnel de Gibraltar — els estudis del qual són començats — passatge per a portar els seus reforços de l'Àfrica.

De manera que la tesi personificada per Franco vol dir, en resum : represa de la lluita interna a curt terme i una nova col·laboració a la guerra exterior.

La veritable solució és a una altra banda i cal cercar-la en acordança amb el dret natural i la llei moral, principis que no són gaire corrents en la nostra època de civilització brutal, quan l'abús d'Estat nega l'home i després els homes reneguen d'ells mateixos.

Ara bé, sense l'Home, pot haver-hi autòmats, ramats i tota mena de coses, però jamai no hi haurà Humanitat.

P.

El 10 de Març del 1938.

SÍNTESI DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

*There is something
rotten...*

HAMLET

El Rei Alfonso XIII era un rei constitucional nominal, que fàcilment oblidava l'adjectiu que el condicionava.

Durant la campanya del Marroc, l'exèrcit espanyol sofrí una derrota que li costà 12 000 baixes; el poble s'alçà aïrat i la qüestió fou portada al Parlament, d'on n'eixí una enquesta.

Per estrany que sembli tractant-se d'Espanya, l'enquesta es féu lleialment i donà per resultat que comencés a aparèixer massa la intervenció personal del rei en el desastre.

Precisament aleshores, el General Primo de Rivera, es revoltà a Barcelona pel seu propi compte; el rei li féu reclam cap a Madrid i *arcades ambo*, de llur unió nasqué (1923) la primera Dictadura, que el poble anomenà *la galante*, perquè Primo de Rivera, en els seus discursos radiats, mai no oblidava d'afalagar les dones espanyoles.

D'aquesta manera arbitrària, el Rei aparentà momentàniament cobert, si bé, és clar, sempre fora de la Constitució.

Un govern permanent militar essent impossible majorment a Espanya, els esdeveniments obligaren a recórrer a mitjans més normals. D'ací unes eleccions generals amb una sorprenent explosió de republicanisme; era la repulsa del poble a les habilitats del Rei (1931); el mateix Rei havia portat la República als braços dels republicans.

El poble la va rebre amb una alegria infantívola de deslliurança i s'exaltà amb un entusiasme ordenat i tranquil, meravellós en un país meridional i impulsiu.

Tal fou la veritable naixença de la República Espanyola: emocional més que altra cosa.

Els capitosts republicans, més apassionats, no tingueren prou seny per a aprofitar-se plenament d'aquests auguris tan atractívols. En comptes

GUAITANT ENRERA

de pujar la República, ells es feren a mida la República llur, signant així el seu fat, perquè, en molts de respectes, era una mera rèplica dels pecats de la Dictadura precedent, només canviada de signe, amb un vestit diferent i usant un vocabulari bon xic aspre.

No obstant això, la República portava dos nous propòsits transcendents i justos, que si haguessin estat posats estrictament en acció, haurien curat les pitjors infirmitats orgàniques de l'esguerrat Estat espanyol :

- a) el fer recular l'exèrcit fins al lloc que li pertoca ;
- b) la separació de l'Església i de l'Estat.

Tant més després del lliure joc durant la Dictadura, l'exèrcit, convertit de molt enllà en una casta avesada a tractar Espanya com el seu propi feu, aviat es sentí malament en el lloc que li pertoca.

Encara que d'una manera expectant, l'Església tenia el mateix daler que l'exèrcit, perquè sempre havia estat un suport i un agent polític efectiu de la monarquia, fruit-ne en canvi tota llei de privilegis : una promiscuïtat que cal tenir ben present quan es tracta de l'Església espanyola.

El ressentiment de l'exèrcit esclatà quan Catalunya arrencà per fi de la República un semblant d'autonomia (1932), que l'exèrcit considerà com una intrusió en el seu propi feu i una minva del seu domini. Per aquesta raó, el Gl. Sanjurjo inicià una revolta a Andalusia, que de seguida fou dominada, però el Govern cometé la generosa errada de deixar-lo envolar cap a Portugal.

Aplicant barroerament un article d'allò més malaurat de la Constitució, el Govern prengué intencionadament la propietat als jesuïtes, augmentant així la malfiança de les congregacions eclesiàstiques i féu alçar l'Església amb la poderosa inèrcia de tot el seu seguici.

D'aquesta manera foren remogudes aqueixes funcions, les més perillósament pertorbadores de la vida social espanyola : el militarisme i el clericalisme.

En sentir això, els polítics republicans cometeren la gran errada de requerir les masses, que ja eren fortament organitzades i tiraven més i més cap a la demagògia.

PECES D'UN DIPLOMATARI

L'Exèrcit i l'Església, cobejant recobrar plenament llurs minvants proponderància i abús, s'uniren en una amigable collusió, mentre que les masses es proposaven la destrucció d'ambdues forces que se'ls oposaven.

La guerra civil roncava virtualment a tocar.

És de justícia fer constar que, en tal moment crític, la República es deturà i mirà de tornar enrera en el seu fatal camí, però fou massa tard : la major part de l'Exèrcit ja era compromès en la creixent conspiració per a enderrocar la República i establir una nova dictadura : la seva. Si l'exèrcit no hagués trencat la seva lleialtat, s'hauria pogut evitar la guerra civil.

Les parts en lluita s'espriaven afanyosament l'una a l'altra, portant la tensió fins a un punt insuportable, implicant el daltabaix social a qualsevol moment.

Així esdevingué quan, havent estat assassinat un oficial de policia, en represàlies fou també assassinat Calvo Sotelo, cap visible de la conspiració.

Després, els esdeveniments s'acceleraren.

Tornant de Berlín per a prendre el comanament, el Gl. Sanjurjo morí en el seu aeroplà incendiat ; el Gl. Franco, aterrant per l'aire des de Canàries, el va succeir : les guarnicions de Barcelona i Madrid es revoltaren ; la primera fou fàcilment vençuda amb l'ajuda del poble i la segona amb un xic més de dificultat.

Havent perdut Barcelona i Madrid, la rebel·lió era condemnada a la fallida i la posició de Franco a Andalusia esdevingué precària, però la marina italiana l'ajudà a fer passar l'Estret als seus moros, al mateix temps que establí una base aèria a Mallorca per tal de combatre Catalunya ; l'Alemanya va proveir Franco d'artilleria, tanks i forces aèries.

L'Axis, havent-se aprofitat considerablement de l'errada « no intervenció », es va assegurar millors posicions per als prolegòmens de la imminent guerra europea.

L'esperit colonial de l'exèrcit espanyol, violentament proclamat per Sanjurjo, fou confirmat per Franco el qual, en desembarcar, s'afanyà a alçar el puny i a esmolar la llengua contra Catalunya, perquè ella era culpable de proposar assenyadament la federació com solució dreturera de l'heterogeneïtat espanyola (1936).

GUAITANT ENRERA

A Catalunya, no succeí res abans de la revolta de l'exèrcit, però, després de la seva desfeta, la demagògia es desfermà.

Com que no era cap secret la connexió de l'Església amb la conspiració¹, les masses, inflades per la immigració en una contrada fortament industrial, començaren a cremar esglésies i convents, cometent els abominables crims tan coneguts. Gairebé encara s'ha de dir tot dels crims « blancs » de Franco, no pas menys nombrosos i més responsables moralment.

Empès i reforçat amb l'ajut estranger de l'Axis, després de tres anys de lluita furiosa, Franco reeixí per fi (1939).

L'amenaça de Franco contra Catalunya s'acomplí impetuosament i amb passió de revenja.

L'exèrcit ho ocupà i agafà tot, actuant contra l'esperit i la cultura catalans, les seves institucions i l'obra secular de la nostra civilització ascendent, exactament tal com les masses ho havien fet envers la seva manifestació material; la sola diferència era que la demagògia apuntava al cos, mentre que l'exèrcit de Franco ens vol privar de la nostra pròpia ànima.

L'Església havia proclamat ostensiblement la seva associació amb la rebel·lió, en la seva famosa Carta Collectiva de l'Episcopat Espanyol (1937), un document sorprenent, irreconciliable amb la Doctrina Cristiana, a menys que sia amb una moral de dues cares i els omniscients *distinguo* dels teòlegs.

El zel eclesiàstic fou tal que, des de la trona d'algunes esglésies es predicà a favor de Franco, presentant-lo com un àngel de la guarda enviat del cel; més tard, l'Església descobrí que Franco la tractava com un útil subordinat polític.

¹ En les paraules del Cardenal Gomà, pàgs. 825/26, s'hi proclama sense embuts:

- a) la complicitat de l'Església oficial en la conspiració,
- b) la inducció a prescindir *de todos los escrúpulos legalistas*,
- c) l'elogi de l'ús de la força *hasta el fin y lograr la victoria a punta de lanza*.

Tot el qual *a pesar de la censura*, diu el Cardenal Gomà.

Com antecedents de l'esperit eclesiàstic, vegeu també: pàg. 332, *Nulla est redemptio?*; pàg. 339, Paraula de Rei; pàg. 384, *Quo vadis?*; pàg. 882, Complement Documental.

Un catòlic estranger de representació; E. J. HUGHES, en el seu llibre ja esmentat, diu, a la pàg. 52: «In its essentials, the considered conduct of the Church in political affairs has been indistinguishable from that of the Army. At any given moment of decision, both have made their political choices on the basis of a simple, uncomplicated, uncritical judgement of the best method to secure their own interest and welfare».

PECES D'UN DIPLOMATARI

Sia com se vulla, els dos associats, trepitjant la llei moral i el dret natural, ara s'ufanen en l'abundor de profit i de vergonya, arrapant-s'hi fortament, gaudint i tement al mateix temps, a causa dels signes amenaçadors que hi ha encauats en llur paradís bizantí : l'esdevenidor ho aclarirà.

Catalunya és ocupada, tiranitzada i xuclada fins als ossos : els preto-rians monopolitzen tots els càrrecs de direcció civil ; la nostra llengua és pros- crita a tot arreu, àdhuc en l'església, ara sotmesa a Bisbes forasters prèvia- ment triats per Franco, de manera que nosaltres som considerats estrangers en la nostra pròpia Terra : el Poble és enganyat i la corrupció floreix en la cosa pública.

De llarg temps clamant justícia, Catalunya és abandonada per la consciència i l'ajut europeu, potser a causa de la seva petitesa i posició geo- gràfica, malgrat que la llei moral és independent del nombre i de la superfície.

Els Aliats, que tan braument han lluitat fins a la fi per a llur doctrina resolutament alliberadora, a la nostra Terra estant entelant llur esplèndida victòria, en consentir la sicofàntica murrieria de Franco, un veritable escarni de llur triomf dignificador.

Lasciate ogni speranza?

Plus ça change et plus c'est la même chose?

Das kommt nur in Spanien vor?

That is the question!

P.

N. B. — Aquest document — núm. 49 ter. del « dossier » *Nívols* — acompanyava la meua carta del 19 de Maig del 1947 a Sir Johnson Nelson, President O. M. I., per tal que fos comunicada al Consell O. M. I., i aquest pogués veure i judicar el marc dintre del qual uns oficials de l'exèrcit franquista espanyol havien comès el pillatge del nostre fogar, de les relíquies de les nostres filles difuntes, de la meua biblioteca, del meu arxiu geofísic, etc., etc., justi- ficant la dita castellana : *Espanya és un presidio suelto*.¹

¹ Vegeu : *Das kommt nur in Spanien vor*, pàg. 392 ; *Petit Epistolari*, pàg. 573 ; *Historial d'una usurpació oficial franquista*, pàg. 667.

